

Sretan nam 150. rođendan!

“Ima u nas mnogo duševna polja, što žalibože još na ugaru leži i gdje je malo tko obèrtnijim plugom zabrazdio. Takovo polje jesu manji učevni zavodi naši — naime početne učione. — S toga mi misli te misli, kako bi osjetljivu nedostatku i ovdje doskočili, — pa eto! dadosmo si prijateljske desnice, te odlučismo nežaleć truda ni troška izdavati školski časopis pod naslovom: ‘Napredak’.”

Tako započinje izjava o programu *Napretka* što su je sastavili njegovi pokretači, učitelji “uzorne glavne učione u Zagrebu”: Ferdo Mlinarić, Ferdo Vuksanović, Vjenceslav Mařík i Stjepan Novotny i objavili u broju 1. koji je, dakle, izišao 1. listopada 1859. godine. Kao njegovu zadaću ističu “da se učiteljem, odgojiteljem i svim prijateljem mladeži prjeko vèrstnih pedagoških članakah svake struke pruži sredstvo i predoči način, čim i kako bi valjalo obraditi rahlu zemljicu djetinja sèrca, da bude i dobar kèršćan i vrjedan gradjanin, te tako dvojaku cjel društva čovječjeg — blagostanje duševno i tjelesno promakne, pospješi i uglavi”. Opisuju zatim sadržaj lista i pozivaju čitateljstvo na suradnju — što sve vrijedi pročitati (ovaj broj i započinje pretiskom tih prvih stranica), a bome i — uvažiti.

Svoj prvi uvodnik završavaju riječima: “Ako se omili naš list domoljubnom čitateljstvu, nastojat ćemo, da i više učinimo, te mu oblik sjajniji a sadèržaj bujniji s vremenom udesimo. Da Bog da i dobra kob, te uspelo naše pèrvo poduzecè ove vèrsti. — Sèrdačni pozdrav od nas!” (Na sljedećim stranicama donosimo pretisak cjelokupnog programa.)

Bog i dobra kob, uz pomoć truda stotina ljudi, dali su da im projekt uspije. Međutim, kada razmišljam o budućnosti, moram priznati da mi je oduševljenje naoblačeno člankom **Vida Pečjaka** o ekološkoj krizi: mogao bi nam *Napredak* i ne doživjeti još 150 rođendana! Doduše, prof. Pečjak je, osim što je sigurno najpoznatiji slovenski psiholog, i najpoznatiji i najplodniji slovenski pisac znanstvene fantastike (uz Mihu Remeca), ali svakako treba ozbiljno proučiti i njegova upozorenja i prateće im posljedice u školskom sustavu i svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu.

Milan Matijević se pak malo vratio u prošlost i napravio zanimljivu inventuru pedgogije u Hrvatskoj u 20. stoljeću: uz pomoć jedanaest umirovljenih sveučilišnih nastavnika došao je do popisa deset najutjecajnih pedagoga i dvanaest knjiga

za koje se može procijeniti da su imale velik utjecaj na pedagoški znanost i osposobljavanje pedagoga i učitelja za potrebe hrvatskog školstva. Anketirani nisu mogli na popis staviti sami sebe (ali su neki od njih ipak završili na tome popisu, po odluci drugih), ali nisu mogli navesti niti autora. Možda je premlad?

Tekst **Marka Pranjica** vodi nas u još davnija razdoblja, znatno davnija i od početka *Napretka*: u ranogrčko, predsokratovsko doba, kada nije bilo ni ekologije ni ekološkog onečišćenja, a ni ekološke krize. U tome zanimljivom tekstu možemo pročitati kako su se tada tretirale odgojne i obrazovne vrijednosti i ideali. Na jednom se mjestu spominje da su se “Platon i Aristotel znali kritički osvrnuti na pojedine homerovske sadržaje, (no) ipak su u njima znali prepoznati ono trajno i nadvremensko te ga kao takvog ugraditi u svoja djela, što je onda postalo baštinom cijele zapadnoeuropske civilizacije”. I danas pokušavamo (na)učiti kritički misliti, smatra se to ključnim aspektom kompetencije potrebne građanima za uključivanje u društvo. Kritičko mišljenje uredno upisujemo u zadatke nastave, odnosno u njezine željene ishode, no koliko ih uspijevamo ostvariti? U svakom slučaju, sve što ste željeli znati o kritičkom mišljenju, možete pročitati u opširnom članku **Višnje Grozdanić**. Autorici se obratite imate li dodatnih pitanja te želite li se uključiti u seminare u okviru projekata *Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje* (RWCT) te *Aktivno učenje i kritičko mišljenje u visokoškolskoj nastavi* (ALCT).

Sigurno ste se nekada nasmijali nekom vicu o malom Ivici i učiteljici. Imate li takvoga malog Ivicu u razredu, možda vam je manje smiješno. **Mira Čudina-Obradović** i **Tatjana Posavec** istraživale su gledišta učitelja o darovitosti i radu s darovitima. Pokazalo se da učitelji imaju prilično ambivalentna gledišta o tome radu, to više što imaju više radnog iskustva. Očito je da učitelji koji odgajaju darovitu djecu moraju imati povećanu toleranciju za ambivalenciju i unutarnji sukob koji iz nje proizlazi.

Na kvalitetu učiteljskog kadra zasigurno utječe i kvaliteta onih koji učitelje poučavaju. Zanimljiv članak o prosvjetnoj politici i pedagoškom treningu sveučilišnih nastavnika u državama EU potpisuje višegodišnja članica našega uredništva **Barica Marentić Požarnik**.

Kao dio pretpristupnih procesa za pristupanje Europskoj uniji u Hrvatskoj traje reformiranje obrazovnog sustava. Velika su očekivanja i od e-učenja kao jednog od značajnih dosega informacijsko-komunikacijskih tehnologija. S izazovima njegove dosadašnje implementacije upoznajte se u člancima **Irene Vuksanović** i **Gorana Hudeca** (još jedan nagrađivani pisac znanstvene fantastike u ovome dvo-broju!).

Kakvo je trenutačno stanje u našem školstvu, čitajte u ne baš optimističnom članku **Nikole Pastuovića**: u međunarodnim su usporedbama naši učenici općenito postigli ispodprosječne rezultate u svim područjima procjene. Nakon što pročitate te analize, dobro će vam doći tekst **Majde Rijavec i Dubravke Miljković** o važnosti pozitivnih emocija u odgoju i obrazovanju. Pozitivne emocije šire kognitivne kapacitete pa ćemo lakše smisliti što možemo učiniti da bismo se barem približili međunarodnom prosjeku.

I na kraju: desetljeće *Napretka*. **Vladimir Strugar** analizirao je tekstove objavljene u proteklih deset godina: o čemu se, kako i koliko pisalo. Opširnija analiza još slijedi. Uglavnom, ako već niste na popisu naših autora, nastojte se na njemu naći — barem u sljedećem desetljeću. A budući da je ovo dvobroj, želimo vam ne samo lijepe jesenske dane, nego i ugodne zimske praznike.

Dubravka Miljković

